

Поведението на Австрия, дошло като „гърмотевичен удар“ и за Горчаковъ, предизвиква новитъ проклетия на Николая I, който казва на австрийския посланикъ: „Знаете ли кои сж били най-глупавитъ крале на Полша? — Собески и азъ, защото двама сме, които спасявахме Австрия безъ да видимъ благодарността ѝ“.

Тия нервни изявления на рускитъ отговорни срѣди не се развиватъ въ една здрава държавническа идея — тѣ пропадатъ безплодно. Австрия не можеше да гледа спокойно растящото влияние на Русия между славянскитъ народи, за които последната се явяваше естественъ притегателенъ центъръ. Но това нѣмаше като че ли значение за рускитъ политици. Бидейки увѣрени, че нѣмскитъ държави ще пазятъ неутралитетъ въ Кримската война, Русия бѣше бита въ действителностъ още на Дунава, въ началото на войната.

2. НОВИ УСЛОЖНЕНИЯ НА ИЗТОКЪ.

ЖЕСТОКИ ФОРМУЛИ. — СВОБОДАТА НА БЪЛГАРИЯ. — ПРИМИРЕНИЕ МЕЖДУ ГОЛЪМИ СЪПЕРНИЦИ. — НАШИТЪ ЗАБЛУЖДЕНИЯ.

„Не поставяйте на пжтищата си избухливи материали, за да не сте въ постоянна опасностъ, че всѣки минувачъ — съзнателно или не — може да ги подпали“.

Лордъ Палмерстонъ.

Въ 1830-та година Турция лежеше безпомощна въ краката на Русия — пжтътъ запротоцитъ и за източния басейнъ на Срѣдиземното море стоеше отворенъ. Това събитие, отъ тѣй голѣма важностъ, приключва първия периодъ отъ историята на източния въпросъ, който загубва своето ограничено значение и приема напълно международенъ характеръ.

Съ настжпилитъ голѣми измѣнения въ владенията на Турция — следъ като Египетъ мина подъ властта на Англия, Тунисъ и Алжиръ — на Франция, Босна и Херцеговина — на Австрия, следъ освобождаването на Ромъния, Сърбия и Гърция — обектътъ на източния въпросъ се значително намали. Бждещето на Югоизточна Европа, обаче, не само не загуби нищо отъ своето значение, но стана центъръ на внимание и за новосъздаденитъ голѣми държави. Тѣхнитъ интереси започнаха да играятъ важна роля въ развитието на източнитъ събития, увеличиха причинитъ на постояннитъ кризи, не внесоха и по надеждни, идейни методи за разрешаването на въпроса. На политическата сцена се изнесе съ особена настойчивостъ, старото начало на *status quo* — принципа за европейското равновесие.

Отъ два вѣка принципътъ на равновесието, който се счита за една отъ най-ценнитъ придобивки въ политическата теория, се е мжчилъ да регулира европейскитъ отношения. Необходимостта отъ едно такова разпредѣление на силитъ, което прѣчи на всѣка една държава да диктува на други държави, се счита като политическа аксиома. Историческото изучване показва, че, на дѣло, съ тази теория за равновесието се е оправдавало всѣко създадено вече положение или осигуряването на единъ периодъ време до като се подготви друга група, която е преследвала измѣняването на това положение.

Равновесието се приложи отъ Вестфалския миръ, като се премахнаха $\frac{2}{3}$ отъ съществуващитъ тогава суверени; този принципъ е билъ използванъ сжщо да се отстрани австрийското надмощие надъ Европа или това на Людовика XIV. Въ 1814 г. равновесието въ Европа значеше събарянето на Наполеона I и разцѣвяване новата реакция на Метерниха и на Александъръ I. За Метерниха равновесието състоеше въ запазване положението, създадено следъ Ватерлоо и поставянето свещенния съюзъ надъ Европа, а Австрия надъ свещенния съюзъ. Въ 1830, 1840 и 1856 години принципътъ на равновесието значеше изтласкването на Франция отъ Египетъ и, най-главно, премахване надмощието на Русия, добито отъ Одринския миръ.